

Biologisch fruit wordt professioneel geteeld

Hoge prijzen voor biologisch fruit zijn noodzakelijk

FRUITTEELT

Uit de enquête blijkt dat er grote verschillen zijn tussen de biologische fruitteeltbedrijven, zowel in bedrijfs grootte als in bedrijfstype. Ook het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bevestigt de grote verschillen tussen bedrijven. In 1995 zijn er 38 biologische fruitteeltbedrijven geteld met een totale oppervlakte van 172 ha. Op dit moment zijn er echter maar 7 bedrijven met een omvang groter dan 8 ha grootfruit. Het overgrote deel bestaat uit bedrijven met 1 of 3 ha laagstam grootfruit, met hoogstam boomgaarden, gemengde bedrijven en bedrijven met kleinfruit. De areaalsgroei van de biologische fruitteelt loopt achter bij die van de biologische akkerbouw. Toch is de biologische fruitteeltsector binnen de biologische landbouw belangrijk vanwege de hoge productiewaarde. Zo is naar schatting ongeveer 2,5% van de Nederlandse productiewaarde van fruit biologisch, terwijl in de akkerbouw maar 0,1% van de productiewaarde biologisch is.

Gespecialiseerde bedrijven efficiënter

Uit de enquête blijkt dat met name de grotere gespecialiseerde biologische fruitteeltbedrijven niet veel verschillen van hun gangbare collega-bedrijven. Het zijn bedrijven met een omvang van gemiddeld 16 ha die zijn gericht op de teelt van appel en/of peer. Op deze bedrijven komt een aantal machines voor die specifiek zijn voor de biologische teelt, namelijk een mestwagen en apparatuur voor mechanische onkruidbestrijding en eventueel een preparaten roer-machine. De verschillen tussen de grote en kleine biologische bedrijven zijn vrij groot. Met name de inzet van arbeid is op de grotere bedrijven veel efficiënter.

Kosten inplant, teelt en afzet

Uit de enquête is moeilijk één beeld voor de biologische fruitteelt te destilleren. Door uitschieters bij één of twee telers wordt het gemiddelde enorm beïnvloed. De aanplant gebeurt met gangbare vruchtbomen; biologische bomen zijn niet verkrijgbaar. De

prijs van biologische bomen, zoals die in Duitsland reeds op beperkte schaal op de markt verkrijgbaar zijn, is hoger (rond de 10 DM). Bij inplant van een nieuw perceel is er vaak meer aandacht voor een gevarieerde omgeving, bijvoorbeeld door de aanleg van een gemengde haag als windsingel. De functie van deze haag is bijvoorbeeld het aantrekken van natuurlijke vijanden of als schuilplaats voor vogels. Dit kost ruimte en plantmateriaal. Door dit alles vallen de kosten van de aanplant uiteindelijk hoger uit dan gangbaar. De productie van biologisch fruit lag gemiddeld op 40 tot 50% van gangbaar. Opvallend is het hoge percentage klasse 3 van tussen de 20 en 30% terwijl gangbaar dit tussen de 1 en 16% is. Recente oogstanalyses van de DLV komen uit op minder klasse 3. Het hoge percentage klasse 3 lijkt samen te hangen met de problemen rond ziekte- en plaagbestrijding. Overigens wordt klasse 1 fruit niet apart uitgesorteerd maar verkocht als klasse 2. De opbrengstprijzen kunnen veel goed maken, in de periode '90-'94 was de middenprijs twee maal zo hoog als de gangbare prijs. De kosten van gewasbescherming zijn lager dan of vergelijkbaar met gangbaar, maar de verschillen tussen de telers zijn vrij groot. De bemestingskosten zijn lager. De uren die aan de teelt worden besteed liggen 10 tot 25% hoger in de biologische teelt, met name voor extra snoei en onkruidbestrijding. Door de versnipperde afzet liggen de kosten van de afzet hoger dan bij de gangbare telers: zowel verpakkings- als transportkosten zijn hoger.

Hoge kostprijs

In aanvulling op de enquête zijn enkele verkennende berekeningen uitgevoerd om de stichtingskosten van een appelboomgaard en de kostprijs van biologische appels te bepalen. De productie van de gehele levensduur van de boomgaard wordt gedeeld door de totale kosten over de levensduur. In de praktijk worden niet alle berekende kosten ook werkelijk vergoed. In de periode 1986 tot en met 1995 heeft het LEI berekend

In 1994 heeft het IKC een enquête gehouden onder 12 biologische fruitteelers. Vooral de economische aspecten kwamen aan bod. Eén van de conclusies is dat de professionele telers in de biologische fruitteelt in bedrijfsmatig opzicht niet onder doen voor hun gangbare collega's. Er zijn echter verschillende knelpunten in zowel teelt als afzet. De prijs van het fruit moet hoger zijn door grotere investeringen in machines en arbeid, en de lagere opbrengsten van het fruit. In het afgelopen afzetseizoen blijkt bovendien dat de afzet van biologisch fruit erg moeizaam is verlopen!

dat slechts 79% van alle kosten worden vergoed in de gangbare fruitteelt. Dit gaat ten koste van de vergoeding voor de rente van het eigen vermogen van de ondernemer en de vergoeding voor de arbeid van de ondernemer en zijn gezin.

Kostprijs: bedrijfseconomische berekening van alle kosten behalve de kosten van bewaring.

Stichtingskosten: alle kosten die gemaakt moeten worden om een boomgaard in productie te brengen. Een bedrijfseconomische berekening, ook de arbeid van de ondernemer en zijn gezin, en de rente van het eigen vermogen worden ingerekend. In de praktijk worden deze arbeidskosten meestal niet volledig vergoed.

Kostprijs:

Uitgangspunt voor de berekening is een teelt van een gemengd rassensortiment appels (2450 bomen/ha).

Voor de biologische teelt zijn onder andere de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- productie is 50% van gangbaar
- vruchtbomen zijn 50% duurder dan gangbaar
- 30 tot 34% meer teelturen dan gangbaar
- 3% van de oppervlakte is nodig voor een gemengde haag voor natuurlijke vijanden

Er zijn vier varianten van de biologische teelt doorgerekend:

- variant 1. Een levensduur van de beplanting van 11 jaar in plaats van 12 jaar ver-

De kleine binnenlandse afzetmarkt van biologisch fruit dreigt verstoord te raken bij groei van het aantal biologische fruittelers. Van de andere kant moet de sector juist groeien, wil het een aantal knelpunten oplossen.
(Foto Gerjan Brouwer)

Variante 3: Het meeste profijt wordt verkregen door de productie van de boomgaard met 20% te verhogen. De kostprijs daalt daardoor met bijna een kwartje per kilo.

Variante 4: De besparing op arbeid heeft een veel kleiner effect dan productieverhoging.

Stichtingskosten:

Na inplant moet er vier jaar in de biologische boomgaard worden geïnvesteerd voordat de boomgaard in volle productie is. De inplantkosten tezamen met de kosten van de vier groei-jaren zijn de stichtingskosten van een boomgaard. Uit berekeningen blijkt dat de stichtingskosten van een biologische boomgaard

25% hoger liggen dan die van een gangbare boomgaard. De investeringen in een biologische boomgaard liggen dus aanmerkelijk hoger dan van een gangbare boomgaard namelijk ongeveer 73.000 gulden per ha tegenover 58.000 gulden per ha voor gangbaar. Een teler die een nieuwe biologische boomgaard aanlegt moet in zijn financiële planning hiermee rekening houden.

Knelpunten

Aan de fruittelers is in de enquête gevraagd wat zij als de grootste knelpunten zien voor de ontwikkeling van de biologische fruitteelt. Als belangrijkste teeltprobleem werd de gewasbescherming genoemd. Verschillende ziekte en plagen zoals schurft, vruchtboomkanker en roze appelluis zorgen voor veel schade doordat een correctie niet altijd mogelijk of effectief is. Het toelatingsbeleid wordt hierbij gezien als een belemmerende factor omdat nieuwe biologische middelen zoals virussen en bacteriepreparaten traag worden toegelaten en bestaande, door de EU erkende biologische bestrijdingsmiddelen in de Nederlandse wetgeving niet allemaal zijn toegelaten. Verder ervaart de sector een probleem bij de afzet van biologisch fruit. De biologische sector is in het buitenland behoorlijk gegroeid en dit levert concurrentie op voor het Nederlandse fruit. De binnenlandse afzet is door de geringe omzet in de natuurvoedingswinkels al snel verstoord. Elke professionele teler die omschakelt, betekent een stijging van het aanbod met 10

tot 20%. Aan de andere kant is groei van de biologische sector nodig omdat een groot aantal problemen ook samenhangen met de huidige kleine omvang.

Contacten noodzakelijk

De biologische fruittelers zijn verenigd in de coöperatieve vereniging Prisma. Vrijwel alle fruittelers zijn hiervan lid. Ook maken zij allen gebruik van de voorlichting van DLV team Biologische Landbouw en hebben zij nauwe contacten met het onderzoek dat wordt uitgevoerd door het Louis Bolk Instituut. Er zijn veel specifieke vragen en problemen op het gebied van gewasbescherming, bemesting, teelt en afzet. Dit maakt dat de biologische telers onderling veel contacten onderhouden. Prisma heeft onlangs de voorstellen voor subsidieverhoging voor omschakelende fruitteeltbedrijven bij het ministerie van LNV aangekaart. Ook is het gebruik van plantaardige middelen ter sprake gekomen.

Tot slot

De biologische fruitteelt heeft in bedrijfs-economisch opzicht goede perspectieven mits de opbrengstprijzen op een goed niveau blijven. De telers geven aan dat aan de teelt veel risico's verbonden zijn doordat ziekten en plagen niet altijd goed in de hand kunnen worden gehouden. Uit onderzoek is ook gebleken dat de sturing van de bemesting meer aandacht vraagt en daar wordt nu ook meer onderzoek naar gedaan. Verschillende knelpunten hebben te maken met het specifieke karakter van de teelt en de geringe omvang ervan. De behoefte aan kennis en ondersteuning is groot, maar wordt door de geringe omvang van de sector nog te weinig gedekt.

oorzaakt door hoge uitval van bomen door kankerdruk

- variant 2. Voordat wordt ingeplant ligt de grond een jaar braak en staat er een groenbemester
- variant 3. De productie bedraagt 60% van gangbaar
- variant 4. De extra arbeid voor de teelt is 15% meer dan gangbaar i.p.v. 30%

kostprijs (ct/kg)

gangbaar	116
biologisch	223
variant 1	230
variant 2	227
variant 3	197
variant 4	217

Het eerste wat opvalt aan de tabel is de hoge bedrijfseconomische kostprijs van gangbare appels van 116 cent per kg, terwijl de middenprijs de afgelopen jaren een stuk lager lag. Nogmaals, de kosten worden niet allemaal vergoed. De bedrijfseconomische kostprijs voor de biologische teelt is bijna twee keer zo hoog. Dit komt overeen met wat in het algemeen in de biologische sector wordt verwacht.

Variante 1 en 2: De kortere levensduur van de beplanting (variant 1) of een braakjaar voor inplant (variant 2) verhogen de kostprijs met 7 respectievelijk met 4 cent. In het geval dat de grond braak wordt gelegd moet er wel een duidelijke productieverbetering tegenover staan anders is dit bedrijfseconomisch niet interessant.

MEER INFORMATIE

Een uitgebreid verslag van de enquête is te verkrijgen bij de auteur Peter Besseling (0318 671467). Verder geven de DLV team Biologische Landbouw en het Louis Bolk Instituut verschillende publicaties uit. Een recente publicatie van het LBI is de uitgave 'Knelpunten in de ontwikkeling van de biologische fruitteelt' van Joke Bloksma en is te bestellen door f 7,50 over te maken op giro 3530591 ten name van Louis Bolk Instituut te Driebergen o.v.v. titel en auteur.

Dit artikel verscheen eerder in het weekblad De Fruitteelt.